

Giữa lẫn ranh – Những khủng hoảng của Thế giới lao động và sự chiếm đoạt của Cánh hữu #4

CONNECT

Không phải Hiện tượng bên lề? Chủ nghĩa Dân túy Cánh hữu trong Xã hội và Doanh nghiệp

Vào mùa Thu năm 2025, trong dự án „Connect – Vielfalt durch Teilhabe“, của DGB-Bildungswerk Thüringen e.V. đã tổ chức một chuỗi hội thảo trực tuyến. Các bài giảng đã được ghi lại thành văn bản và dịch ra nhiều ngôn ngữ khác nhau. Bài viết này tóm tắt bài giảng của **nhà báo kiêm tác giả Peter Bierl**.

Vào năm 2025, Chủ nghĩa Dân túy cánh hữu đã từ lâu không còn chỉ là một hiện tượng xã hội ngoài lề nữa. Điều này được chứng minh không chỉ qua sự trỗi dậy liên tục của đảng AfD, mà đảng này đôi khi trở thành lực lượng mạnh nhất trong các cuộc thăm dò ý kiến bầu cử toàn quốc. Thế nhưng, làm thế nào mà tình hình lại phát triển đến mức này?

Khái niệm: Chủ nghĩa Dân túy cánh hữu là gì?

Để thảo luận về sự lan rộng của Chủ nghĩa Dân túy cánh hữu, trước tiên cần làm rõ khái niệm. Dân túy mô tả một logic chính trị đối lập giữa “nhân dân” – được miêu tả là “tốt đẹp” và “đứng về phía đúng đắn” – với một “tầng lớp tinh hoa” bị cho là “xấu xa”. Mô hình cơ bản này khác nhau tùy theo hướng chính trị qua cách diễn giải nội dung cụ thể. Chủ nghĩa Dân túy cánh hữu tải khái niệm “nhân

dân” với yếu tố dân tộc và liên kết nó với bản sắc quốc gia; tầng lớp tinh hoa được mô tả là “xa lạ” hoặc “bị tha hóa”. Những cấu trúc này mở ra không gian cho các câu chuyện âm mưu và hình ảnh chống Do Thái, ví dụ khi nói về “tầng lớp tinh hoa toàn cầu hóa”. Ngược lại, biến thể dân túy cánh tả thường đề cập đến một cách trình bày đơn giản hóa về chủ nghĩa tư bản và các tinh hoa kinh tế.

Việc khái niệm này được sử dụng thường xuyên trong truyền thông cũng có lý do thực tiễn: Việc sử dụng nó không thể bị cấm về mặt pháp lý. Do đó, các nhà báo có thể dùng nó mà không phải lo ngại kiện tụng vì cáo buộc sai sự thật. Ngược lại, các thuật ngữ như “phát xít” hoặc “cực hữu” dễ bị tấn công pháp lý hơn. Vì vậy, ngày nay AfD thường được gọi là Dân túy Cánh hữu – trước đây điều này cũng áp dụng cho NPD, dù đảng này rõ ràng thể hiện sự gần gũi với Chủ nghĩa Quốc xã. Chỉ sau khi có phân loại tư pháp rõ ràng, việc gọi công khai NPD là Cực hữu mới trở nên khả thi một cách chắc chắn.

Sự lan rộng: Ăn sâu vào Xã hội

Việc các quan điểm Dân túy Cánh hữu nhận được nhiều sự đồng cảm như vậy không phải là hiện tượng mới. Các **nghiên cứu khoa học** đã chỉ ra từ hàng thập kỷ nay rằng chúng lan rộng ở Đức, và một phần dân chúng từ xưa

đến nay đã kiên định giữ các thể giới quan Cực hữu. Nghiên cứu được gọi là "Mitte-Studie" (Nghiên cứu về tầng lớp trung lưu), chuyên khảo sát các thái độ cực hữu trong xã hội Đức, trong nghiên cứu mới nhất đã xác định khoảng 3% dân chúng Đức có thể giới quan Cực hữu rõ ràng. Tuy nhiên, ngoài phần cực đoan này, nhiều người vẫn giữ các quan điểm phân biệt chủng tộc – ví dụ, khoảng 30% đồng ý với khẳng định rằng người tị nạn nói chung đang "lạm dụng hệ thống phúc lợi xã hội". Hơn nữa, có một khu vực xám lớn, nơi mọi người không rõ ràng đồng tình với các thái độ thù địch con người nhưng cũng không kiên quyết bác bỏ chúng. Điều này áp dụng cho khoảng 20% người được khảo sát.

Hơn nữa, các quan điểm khinh miệt con người đã được neo giữ một cách **cấu trúc** trong xã hội Đức. Một ví dụ điển hình là luật quốc tịch Đức cho đến năm 2000, vốn dựa trên nguyên tắc *'ius sanguinis'* – tức là theo dòng máu (dòng dõi) thay vì nơi sinh. Do đó, một đứa trẻ sinh ra tại Đức, là cháu của công nhân khách mời Thổ Nhĩ Kỳ, vẫn chính thức được coi là người nước ngoài. Ngược lại, những người được gọi là "người Đức gốc Nga" có tổ tiên di cư sang Nga vào thế kỷ 18 và 19, và trở về Đức từ những năm 1980, ngay lập tức được pháp luật công nhận lại là người Đức. Đằng sau đó là ý tưởng về Chủ nghĩa Dân tộc dân tộc Người Đức là ai có "máu Đức", chứ không phải ai sống ở đây.

Sự ăn sâu này thể hiện rõ nét trong các trải nghiệm hàng ngày. Các định kiến hiện có đang được các cuộc tranh luận công khai hiện tại tiếp tục kích động thêm, những phát ngôn phân biệt Chủng tộc và các cuộc thảo luận Dân túy Cánh hữu cũng được dẫn dắt bởi các đảng phái thuộc cái gọi là "tầng lớp trung dung", ví dụ như trong chính phủ liên bang. Những người bị ảnh hưởng cảm nhận hậu

quả một cách rất cụ thể, chẳng hạn qua những câu nói xúc phạm tại nơi làm việc hoặc trải nghiệm phân biệt Chủng tộc khi tìm kiếm nhà ở. Không gian doanh nghiệp cũng không nằm ngoài bầu không khí xã hội này. Các cuộc khảo sát cho thấy công nhân thường xuyên giữ các thể giới quan Cực hữu hơn so với dân chúng trung bình. Và ngay cả trong số thành viên công đoàn cũng có tỷ lệ cử tri AfD tương đối cao.

... Làm thế nào mà AfD lại trỗi dậy?

Nếu các thái độ Dân túy cánh hữu ở Đức không phải là điều mới mẻ, vậy tại sao AfD lại trải qua sự thăng tiến liên tục, trên toàn quốc trong hơn mười năm qua? Tại sao chính đảng này lại thành công trong việc chuyển hóa các bất mãn xã hội thành thành công bầu cử? AfD không phải là đảng chống dân chủ đầu tiên của Cộng hòa Liên bang Đức, nhưng là đảng đầu tiên có thể thiết lập lâu dài và tiến vào tất cả các Nghị viện. Một giải thích hợp lý là rằng không phải đặc thù riêng của đảng này quyết định, mà chủ yếu là các phát triển xã hội trong những thập kỷ gần đây, dẫn đến điều kiện xã hội ngày càng gay gắt hơn.

Sự bất an kinh tế và nỗi sợ xuống cấp Xã hội

Ngày càng nhiều người ở Đức gặp khó khăn trong đời sống hàng ngày. Một phần nguyên nhân nằm ở thể giới lao động và nền kinh tế. Với lạm phát và giá cả tăng cao, nghèo đói cũng gia tăng. Bản thân công việc cũng trở nên căng thẳng và nặng nề hơn ở nhiều lĩnh vực, chẳng hạn như trong các ngành Xã hội và hệ thống Y tế. Các trường hợp kiệt sức mãn tính và hao mòn thậm tệ đang tăng lên mạnh mẽ.

Nhiều người khó có thể sống bằng lương từ công việc của mình: Khoảng 800.000 người lao động ở Đức phải "được bổ sung", nghĩa là ngoài thu nhập từ việc làm, họ còn phải nhận thêm trợ cấp xã hội. Khoảng 15% người lao động làm việc trong lĩnh vực lương thấp.

Mặt khác, dịch vụ Công cộng và chăm sóc cơ bản cho sự tồn tại đang suy giảm. Chất lượng Cơ sở hạ tầng Nhà nước và Giao thông Công cộng giảm sút, chỗ gửi trẻ ở nhà trẻ mẫu giáo bị tranh giành gay gắt, các bể bơi và câu lạc bộ thanh niên ở vùng Nông thôn phải đóng cửa, và hệ thống y tế hầu như ở khắp nơi đều quá tải. Ngoài ra, sự thay đổi Nhân khẩu học gây lo ngại chính đáng cho nhiều người – ai sẽ đảm nhận việc chăm sóc trong một Xã hội già hóa, cả về tài chính lẫn thực tế? Khủng hoảng khí hậu làm trầm trọng thêm nhiều vấn đề – như khủng hoảng trong Nông nghiệp và chuyển đổi Công nghiệp.

Tương ứng với đó, các thách thức chính trị là khổng lồ và việc thất bại trong các lời hứa bầu cử (đặc biệt trong các Liên minh đa đảng, vốn phụ thuộc vào sự thỏa hiệp) đã được lập trình trước. Điều này dẫn đến sự thất vọng hàng loạt và bất mãn với “hệ thống” nói chung, mà trong cảm nhận của nhiều người, hệ thống không còn hoạt động vì họ nữa.

Lời hứa về sự thịnh vượng bị phá vỡ

Tại sao điều này lại giúp Cánh hữu trỗi dậy? Một câu trả lời khả thi là như sau: Thịnh vượng và triển vọng thăng tiến Xã hội giữ cho nền Dân chủ chính trị gắn kết. Bởi vì, như đã được chỉ ra, các thái độ phân biệt đối xử cũng đã phổ biến rộng rãi từ trước. Tuy nhiên, phần lớn Xã hội cảm thấy mình thuộc về các đảng Nhân dân Dân chủ về mặt chính trị – chủ yếu vì họ trải qua sự thăng tiến xã hội thực tế. Những thập kỷ sau Thế chiến II đã mang lại thịnh vượng rộng rãi và cảm giác rằng qua lao động, người ta có thể tạo ra một cuộc sống tốt đẹp hơn cho gia đình mình. Thịnh vượng vì thế đóng vai trò như một chất keo Dân chủ, như một sự kết nối: Mặc dù các bất mãn Cánh hữu tồn tại, chúng hiếm khi chuyển hóa thành việc bầu chọn các đảng chống Dân chủ. Qua các điều kiện xã hội ngày càng gay gắt như đã mô tả, ngày càng ít còn lại từ lời hứa thịnh vượng Xã hội này.

Tuy nhiên, nguyên nhân của điều này nằm ở cấu trúc xã hội: Bất bình đẳng trong Xã hội đã tăng mạnh trong 30 năm qua. Ngày nay, một

nửa dân số Đức nghèo hơn hầu như không sở hữu tài sản – tổng cộng chỉ chiếm khoảng 3% tổng tài sản toàn quốc ở Cộng hòa Liên bang Đức. Ngược lại, gánh nặng thuế đối với những người giàu nhất đã giảm tương đối kể từ những năm 1990. Do đó, nhóm này cũng đóng góp ít hơn vào việc tài trợ cho các nhiệm vụ Công cộng. Không chỉ sự thăng tiến chung của Xã hội đã dừng lại, mà sự phân phối của cải cũng đã thay đổi, và ngày càng mang lại lợi ích nhiều hơn cho các tầng lớp đặc quyền được ưu đãi so với trước đây.

Do sự suy giảm điều kiện sống của mình, trong những năm gần đây, nhiều người đã quay lưng với chính phủ và chính trị nói chung. Tuy nhiên, nhiều người trong số họ thiếu kiến thức về các nguyên nhân, và do đó thiếu khả năng diễn giải một cách phê phán về sự phát triển của Xã hội. Chính vì vậy, họ dễ bị ảnh hưởng bởi các chính sách Cánh hữu, vốn tìm kiếm “vật tế thần” và cố tình khơi gợi những định kiến sẵn có. Các thái độ thù địch đối với con người không phải là mới – nhưng ngày nay chúng có thể được huy động về mặt chính trị một cách hiệu quả hơn rõ rệt. Chính điều này đã giúp các đảng phái Cánh hữu như AfD đạt được những thành công của họ.

Thách thức đối với người lao động phụ thuộc vào đồng lương và các đại diện của họ

Sự trỗi dậy của chủ nghĩa dân túy cánh hữu, và do đó cả đảng AfD, không chỉ đặt ra thách thức rõ ràng đối với những người ủng hộ dân chủ, mà còn đối với tất cả người lao động. Bởi vì ý thức hệ dân túy cánh hữu của họ được đảng AfD kết hợp với các lập trường tân tự do: Họ chống lại các Công đoàn đã được thiết lập, chính sách kinh tế của họ sẽ làm gia tăng bất bình đẳng, và thông qua việc chia rẽ Xã hội, họ làm khó khăn hơn cuộc đấu tranh chung của người lao động vì điều kiện làm việc tốt hơn. Trong khi đó, sự đoàn kết chính là yếu tố quyết định trong thời kỳ này, vì các Chính phủ tương lai sẽ tiếp tục thúc đẩy việc cắt giảm phúc lợi Xã hội. Như văn bản này đã chỉ ra, điều này đồng thời đe dọa nghiêm trọng đến nền Dân chủ.

Người lao động và đặc biệt là các đại diện của họ (Hội đồng lao động Doanh nghiệp và Hội đồng Nhân sự, Công đoàn) có thể đối phó với điều này bằng cách nào? Bốn điểm trung tâm:

1. Tăng cường các mối quan tâm cốt lõi:

Các Công đoàn cùng Hội đồng lao động Doanh nghiệp/Hội đồng Nhân sự phải tiếp tục tập trung vào những nhiệm vụ trung tâm của mình – điều kiện làm việc tốt, lương công bằng và sự an toàn cho tất cả người lao động phụ thuộc lương.

2. Tổ chức địa phương mạnh mẽ:

Các Công đoàn nên tăng cường sự tham gia tại chỗ, làm nổi bật các vấn đề cụ thể và chỉ rõ nguyên nhân. Trước đây, họ có mối liên hệ chặt chẽ với giai cấp lao động thông qua các Hội địa phương ở Thành phố và Huyện. Đồng thời, tổ chức nội bộ phải mang tính trao quyền và khích lệ, thay vì quan liêu.

3. Thúc đẩy giáo dục chính trị:

Nên tận dụng các buổi họp toàn thể Doanh nghiệp và các hình thức khác để giải thích về các diễn biến xã hội và mối liên hệ chính trị. Nhờ đó, người lao động sẽ có cái nhìn phê phán, giúp vạch trần các cách diễn giải của cánh hữu. Hơn nữa, điều này tạo nền tảng cho sự tham gia tích cực của chính họ vào quá trình chuyển đổi tại doanh nghiệp – ví dụ trong ngành công nghiệp, nơi việc chuyển đổi sang sản xuất bền vững cần được xây dựng một cách hợp lý về mặt sinh thái và đồng thời bảo vệ việc làm.

4. Hàng động dũng cảm trong cuộc sống hàng ngày:

Trong môi trường làm việc, Hội đoàn hoặc trong gia đình, cần kiên quyết phản đối các phát ngôn mang tính phân biệt chủng tộc hoặc thù địch đối với con người.

Bạn muốn tìm hiểu thêm về cách các cuộc tranh luận trong Doanh nghiệp và Xã hội đang bị chiếm lĩnh bởi các cách diễn giải từ phía cánh hữu?

Tất cả các chủ đề khác trong chuỗi hội thảo và ấn phẩm bạn có thể tìm thấy trên trang web của chúng tôi:

www.dgb-bwt.de/wissen-fuer-alle

Tất cả các tài liệu đều có sẵn bằng **các ngôn ngữ sau**: Tiếng Ả Rập, Tiếng Dari, Tiếng Đức, Tiếng Anh, Tiếng Pháp, Tiếng Ba Lan, Tiếng Nga, Tiếng Tây Ban Nha, Tiếng Việt.

In Trägerschaft
des:

Im Rahmen des
Bundesprogramms:

Gefördert durch
das:

Administriert durch
das:

